

de **Sportwereld**

NUMMER 18

DECEMBER 1999/ JANUARI 2000

opening van het Nederlands Sportmuseum in 1995:
directeur John van Zuylen leidt kroonprins
Willem-Alexander rond (foto: SMV)

**In dit dubbeldikke
kerstnummer:**

- **Afscheid John van Zuylen**
- **Tafeltennis**
- **Zwemmen in Roosendaal**

en meer!

N I E U W S B R I E F

NIEUWS- BERICHTEN

Door Peter-Jan Mol

CESH-congres

Begin december vond in Florence het vierde congres van de CESH plaats, de Europese organisatie voor sporthistorici. Vier dagen lang werden door middel van plenaire voordrachten en workshops talrijke sporthistorische thema's belicht door historici uit een groot aantal Europese landen. Enkele voorbeelden: Mike Cronin (De Montfort University in Leicester) sprak over de revival van de 'Celtic Olympics' in de jaren 1924-1932, Barbara Keys (Harvard University) sprak over Sovjet-voetbal en culturele globalisatie 1936-1941 en Christos Pappas (Universiteit van Ioannina, Griekenland) vertelde over de herbeleving van de antieke Olympische sportdisciplines in de tegenwoordige ontwikkeling van de Griekse sport. Ook de Nederlandse eer werd hooggehouden. Kaats- en tennishistoricus Cees de Bondt (lid stichting de Sportwereld) hield een voordracht over tensen aan de Italiaanse Renaissance-hoven tussen 1450 en 1650. In de loop van volgend jaar zullen de ongeveer 70 (!) bijdragen aan dit congres gebundeld worden in een ongetwijfeld fraai boekwerk.

Congres wielergeschiedenis in Japan

Attentie voor de vakantiegangers die komend jaar een trip naar Japan gepland hebben. De 11^e Internationale Wielergeschiedenis Conferentie zal in 2000 in Osaka plaatsvinden. In nauwe samenwerking met de Shimano-fabrieken zullen gedurende drie dagen diverse voordrachten over wielergeschiedenis gehouden worden. Voor meer informatie kunt u terecht bij organisator Frank Berto, e-mail: fberto@ix.netcom.com

ISHPES-symposium Duitsland

Attentie voor de vakantiegangers die komend jaar niet naar Japan gaan. Ook

dichterbij de deur vindt er in 2000 weer een sporthistorisch congres plaats. Van 16 tot en met 19 juni zal het Duitse Duderstadt gastheer zijn van een ISHPES-congres. ISHPES staat voor International Society for the History of Physical Education and Sport. Het symposium zal in het teken staan van het 3^e Wereldfestival van traditionele sporten en spelen, dat, gelieerd aan de EXPO in het nabijgelegen Hannover zal plaatsvinden. Thema van het symposium luidt: 'Games of the past - sports for the future? Globalisation, diversification, transformation'. Meer informatie is te verkrijgen via e-mailadres info@weltfestival.de of via de redactie van stichting de Sportwereld.

Gedenkbok KNAU

In het najaar van 2000 zal ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum van de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie een boek verschijnen over 130 jaar atletiekbeoefening in Nederland. De auteurs Aad Heere en Bart Kappenburg belichten de atletiekgeschiedenis vanaf de moeilijke beginjaren, waarin hardlopers vaak agressief bejegend werden, tot aan de moderne sport die atletiek tegenwoordig is, waarin atleten tot nationale helden kunnen uitgroeien. Zowel de baan- als de wegatletiek komt aan bod, alsmede de cross, het snelwandelen, het berglopen en het ultralopen. Ook bevat het 300 bladzijden dikke boek een overzicht van alle nationale kampioenen. Door het nu reeds te bestellen, kan het boek goedkoper aangeschaft worden. Geïnteresseerden kunnen het boek bestellen door f 40,- over te maken op banknr. 513084568 van de 'Stichting 130 jaar atletiek in Nederland' ovv uw naam en adres. Het boek zal dan tezijntijd naar u thuis gezonden worden.

100 jaar voetbal

In het themanummer van het historisch tijdschrift *Holland*, dat onlangs is verschenen, staat een interessante bijdrage van de historici (en leden van de stichting) Gerrit Valk en Susan Smit. Zij schrijven over 100 jaar voetbal in Nederland, waarbij Valk vooral ingaat op de democratisering van de voetbalsport en Smit de beginperiode van Ajax benadrukt. Het tijdschrift is een

uitgave van de Historische Vereniging Holland en is in de betere boekhandel verkrijgbaar.

Mailinglist internationale sporthistorici

Al geruime tijd bestaat er een mailinglist van en voor internationale sporthistorici. Via e-mail worden hierbij talloze kwesties aan de orde gesteld. Soms betreft het vragen van historici die tijdens een onderzoek op een probleem stuiten, soms betreft het mededelingen over congressen en vaak ook worden er meningen uitgewisseld over allerlei sporthistorische gebeurtenissen. Uit een onlangs verspreid overzicht blijkt dat inmiddels 420 mensen uit 33 verschillende landen zijn aangesloten bij de gratis mailinglist. Verreweg het grootste gedeelte is afkomstig uit de Verenigde Staten (203), Australië (41) en Canada (35), maar ook Europese landen als Groot-Brittannië (19), Frankrijk (11) en Duitsland (7) zijn vertegenwoordigd. Nederland kent momenteel 5 aangesloten leden. Geïnteresseerden in de mailinglist waarmee men op eenvoudige wijze antwoord kan krijgen op de meest uiteenlopende vragen en op de hoogte kan blijven van diverse sporthistorische ontwikkelingen, kunnen een mailtje sturen naar: lijstserv@pdomain.uwindsor.ca en vermeld daarbij: 'subscribe sporthist' en uw naam.

'Boek en zopie'

Tien december jl. vond in de Koninklijke Bibliotheek de opening plaats van de tentoonstelling 'Boek en zopie'; boeken en schaatsen uit een particuliere collectie. De tentoonstelling geeft door middel van boeken, prenten en schaatsen een indruk van de schaatsport door de jaren heen. Tot en met 18 februari is de tentoonstelling nog te bezichtigen in Den Haag, van maandag tot en met vrijdag van 9 tot 17 uur. Adres: Prins Willem Alexanderhof 5.

**EENVOUDIG IN VEELVOUD
EEN KOPIE
VOOR 3! SPIE**

48 Amsterdam van 1833 tot nu, vier prenten op één blz.

De beste kopie van Amsterdam
verhaalrijker per stuk, per doosje,
per duizend en per gehele oplage.

BRAND'S COPYRETTE

Wassenaarsdijk 24a, 1017 XH Amsterdam
Arnhemdijk 47, 1016 NH Amsterdam
Postadres: 210 00 216, 1016 AF Amsterdam

DE SPORT HEEFT HET LATEN AFWETEN

Sportmuseum-directeur John van Zuijlen neemt afscheid en blikt terug

Door Sjoerd van Tiel

Op 1 november eindigde het dienstverband van John van Zuijlen als directeur van het Sportmuseum in Lelystad. Vanaf de start in 1995 had hij de leiding over het museum dat aan de ene kant een publieksfunctie moest gaan vervullen als een ontmoetingspunt en activiteitencentrum voor de sport in Nederland en aan de andere kant een bewaarplaats diende te worden voor sport-historisch materiaal en een centrum voor onderzoekers.

Met de evaluatie van de eerste fase die het Sportmuseum doormaakte, kwam voor de directeur een natuurlijk moment om afscheid te nemen. "Het gevaar van een dubbele dreigde", aldus Van Zuijlen, die op dit moment vanuit zijn woonplaats Kampen een éénmans-adviesbureautje leidt op museaal gebied. Zijn klanten zijn musea, culturele en andere non-profitorganisaties. Kort voor De Sportwereld hem interviewde keerde John van Zuijlen terug uit de Antillen, waar hij vanaf de rand van het zwembad met de laptop op schoot het eilandbestuur van Bonaire adviseerde over de haalbaarheid van een cultuur-historisch museum op het eiland.

Publieksfunctie

Uit de evaluatie van het sportmuseum die dit jaar plaatsvond, bleek dat het museum financieel zelfstandig is geworden. Naast een startsubsidie van de provincie Flevoland en een jaarlijkse 'symbolische' bijdrage van NOC*NSF heeft het museum steeds volledig op eigen kracht moeten

draaien. Van Zuijlen: "Het eerste jaar 1995, toen een tropische zomer ons parten speelde, viel erg tegen. Vanaf de Olympische spelen van 1996 begonnen de bezoekersaantallen echter te stijgen en in 1998 werd voor het eerst winst gemaakt, met een totale begroting van boven de acht ton".

Deze financiële bloei is volgens Van Zuijlen toe te schrijven aan de keuze die in de loop der jaren is gemaakt voor de publieksfunctie van het Sportmuseum: "De individuele bezoeker biedt niet voldoende basis voor het museum. We zijn ons daarom steeds meer gaan richten op gezelschappen: scholen, personeels- en sportverenigingen, vergaderingen en symposia. Verder bieden we kinderarrangementen. Het museum heeft gevarieerde programma's met activiteiten ontwikkeld voor verschillende doelgroepen".

Bewaaromstandigheden

Deze verschuiving is cruciaal voor het overleven van het museum, aldus de

oudirecteur: "Dit aanbod moet ervoor zorgen dat de museale taken van het Sportmuseum gefinancierd kunnen worden". De publieksfunctie hoeft volgens Van Zuijlen echter niet ten koste te gaan van de museale functies. Hij erkent echter dat de museale functie nog wel wat te wensen overlaat. De bibliotheek is na de verhuizing van de verzameling in 1998 naar het hoofdgebouw 'op een laag pitje gezet' als gevolg van personele onderbezetting. De verzamelingen foto's (300.000) en films (1500) staan wegens ruimtegebrek opgeborgen in het depot en zijn nog nauwelijks toegankelijk. De bewaaromstandigheden zijn bovendien niet van het vereiste niveau. De pretentie van onderzoekscentrum heeft het museum daardoor nog niet kunnen waarmaken. Van Zuijlen is echter vol vertrouwen dat de komende jaren, als de financiële situatie gezond blijft, voldoende ruimte is voor verdere stappen in deze richting. Nu ligt echter het zwaartepunt bij het bijhouden van de verzameling sport-historische attributen en collecties, die het museum aantrekkelijk houden voor het grote publiek.

De geur van gras

Op dit moment vindt binnen het bestuur van het Sportmuseum een discussie plaats over de volgende fase die voor het museum gaat aanbreken. Van Zuijlen heeft voldoende goede ideeën: "Het museum zou nog meer dan nu gebeurt naar buiten moeten treden. De vestigingsplaats Lelystad is misschien niet de meest ideale, maar het museum staat daar nu eenmaal en kan ook vanuit die plaats een centrale rol spelen in de sport in Nederland. Middelen als internet, cd-roms kunnen worden ingezet in het onderwijs, terwijl je met een busje bij scholen langs kunt gaan. Je zou zelfs kunnen denken aan (tijdelijke) dependances van het

museum op locaties in het land, waar thema-tentoonstellingen gehouden kunnen worden". Het sportmuseum zal zich ook wel verder moeten ontwikkelen, want de conventionele museumaanpak voldoet niet voor het thema sport: "Ik was laatst in het Keulse sportmuseum. Wat een saaie bedoening. In een sportmuseum moet je lawaai horen en gras ruiken".

Een verhuizing van het museum naar een meer aan de sport verbonden plek ziet Van Zuijlen als een gepasseerde station: "Voor het museum er kwam, zijn vele locaties bekeken. We zijn in Amsterdam, Den Haag, Zeist en op Papendal geweest. Zelfs Slochteren was in de markt. Maar Flevoland was de enige kandidaat die ook een belangrijke startsubsidie wilde bijdragen. Op dit moment is het financieel niet haalbaar het museum te verplaatsen". Hij spreekt dan ook tegen dat er een kans is (geweest) dat het museum zou verhuizen naar het gerenoveerde Olympisch Stadion in Amsterdam.

Blok aan het been

De toekomst van het museum is voor Van Zuijlen onzeker. Duidelijk is wel dat er snel concrete stappen zullen moeten worden gezet: "Het verbaast met dat het bestuur nog geen procedure gestart is voor een nieuwe directeur. Als je na een evaluatie een volgende fase in wilt gaan zal een nieuwe directeur een belangrijke rol moeten spelen in de koers die je wilt gaan varen". Verder is het van cruciaal belang dat de sport zich meer dan in het verleden verbindt aan het museum: "Tot nog toe heeft de sport het laten afweten. De sportbonden zien het museum in Lelystad niet als hún museum, het wordt niet gedragen door de sport. Ik denk dat de sport in Nederland nog niet voldoende rijp is om te reflecteren over de eigen cultuur en verworvenheden. De sport in

Nederland zal echter kleur moeten bekennen. Het is daarom van groot belang dat de sport meer dan in de afgelopen jaren vertegenwoordigd wordt in het bestuur van het museum. Anders bestaat het gevaar dat het museum zich verder ontwikkelt als activiteitscentrum, terwijl de museale taken steeds meer een blok aan het been worden”.

Het Historisch besef van...

Door Nico van Horn

De Sportwereld toetst in ieder nummer het historisch besef van een sportbond. Tevens wordt aandacht besteed aan de huidige situatie van de bond. In het vierde deel van deze reeks:

Tafeltennis

Gesprekspartner: Bas den Breejen
Functie: "Historisch geweten van de Bond"
Datum: 13 december 1999

Wanneer is de Nederlandse Tafeltennisbond ontstaan?

In 1935, op 23 juni is de Bond opgericht. Daarvoor bestond in Amsterdam al de Amsterdamsche Ping-Pong Bond, die werd opgericht in 1930. Maar er werd al eerder in Nederland getafeltennist. Al in 1927, 1928 waren er plannen om de wildgroei aan clubjes en verenigingen een beetje in toom te houden. Vooral in Amsterdam en in Noord-Holland wemelde het van initiatieven. De AMVJ aan het Leidschebosje heeft veel

gedaan voor de popularisering van de sport.

Heeft de Tafeltennisbond een archief?

Er is wel een archief met bondsbladen, notulen, jaarverslagen, rapporten en nota's. Maar de echte belangstelling is gewekt in 1985. Je weet misschien dat er toen een fikse rel ontstond toen het nieuwe PWA-complex in Zoetermeer failliet ging. Dat had grote gevolgen voor de tafeltennissers en voor de ijshockeyers. Onze bond kreeg een nieuw bestuur en de nieuwe voorzitter bleek erg in geschiedenis te zijn geïnteresseerd. Vanaf dat jaar is het gestructureerder gegaan.

Doet de Bond aan geschiedschrijving?

In 1985 vroeg die nieuwe voorzitter mij of ik niet eens wilde nadenken over een gedenkboek dat in 1995 zou moeten uitkomen bij het 60-jarig bestaan. Daar heb ik over nagedacht en tenslotte heb ik besloten het te doen. Het boek is in het jubileumjaar 1995 uitgekomen "Geschiedenis van het Nederlandse tafeltennis. Van spel tot sport, van pionier tot prof." Eerst heb ik eens gekeken in het archief van de Bond en vrij snel daarna ben ik alle belangrijke mensen, zo'n tweehonderd afgegaan, ereleden, bondsbestuurders, oud-internationals. Daarna ben ik al die gegevens gaan systematiseren en aan het boek begonnen. Daarnaast heb ik memorabilia verzameld. Op het Amsterdamse Gemeente-archief vond ik veel knipsels en andere gedrukte documentatie.

In 1991 heb ik alle mensen die ik had gesproken uitgenodigd voor een grote reünie in het AMVJ-gebouw (waar het allemaal begon), nu in de Kalfjeslaan, en ik heb op de uitnodiging gezet dat ze spullen moesten meenemen: wedstrijd materiaal, archiefstukken, publicaties, foto's enz., en daar is

zoveel van binnengekomen dat de ter plekke opgerichte Stichting die nu al het spul beheert al een paar keer een tentoonstelling heeft kunnen organiseren. Bij de grote evenementen in Nederland zoals de Euro-Top-12, de EK en de WK, in augustus jl. nog in Nederland georganiseerd, stonden we paraat. Ook uit het buitenland is intussen interesse getoond. En we hopen volgend jaar in Bremen (EK) te staan en het jaar daarop in Japan (WK).

De voorzitter van de Internationale Tafeltennisfederatie is onze beschermheer, dus dat zit wel goed. Als de Federatie zijn 75-jubileum viert in Japan in 2001 zijn wij van de partij zoals het er nu uitziet.

Waar is tafeltennis ontstaan?

Zeker niet in China, wat veel mensen denken. Het is begonnen in Engeland als een after-dinner spel. Het zag er toen wel anders uit, met batjes met varkensblaas bespannen, later batjes van hout, nog later met schuurpapier daarop en nu allerlei soorten rubber. Ook de ballen waren anders, papiermaché, rubber, celluloid.

Olympische Spelen?

We zijn in de jaren zeventig Olympische Sport geworden, maar pas in Seoul 1988 stond tafeltennis op het programma. Nederland had vroeger Cor du Buy, de gebroeders Schoofs, Onnes, Van der Helm en natuurlijk Bettine; er zijn op het ogenblik ook wel goede spelers, maar de topspelers verhuizen naar Duitsland, want daar is groot geld te verdienen

Tevreden over zendtijd?

Natuurlijk te weinig, en tegenwoordig lijkt het erop alsof er meer op de relletjes wordt gelet dan op de sport zelf. We hebben als tafeltennissers natuurlijk de nodige onenigheden achter de rug, maar om nou alleen dat

te laten zien. Je hebt een stukje van twee, drie minuten op de televisie, en vervolgens gaat het over hele andere dingen. Je moet de kijker zien vast te houden, en het is waar, de sport gaat erg snel. Ze experimenteren nu met iets grotere ballen, 40 in plaats van 38 millimeter en men wil ook de rubberlaag op de batjes aan banden leggen. De Japanners kwamen eens met sponsrubber, dat dempte alle geluid af en de tegenstander kon niets meer horen. De camera-opstelling is belangrijk en je moet de kijkers informeren. Dat heb ik gemerkt toen ik nog wel eens aan radioverslaggeving deed.

Geld is natuurlijk een belangrijke factor: wij hebben op het ogenblik geen vaste sponsor als Bond. Maar denk maar eens aan teams als die van Tempo Team of Nedlloyd. Er is wel belangstelling voor.

Zeker in het buitenland: Butterfly, een Japans bedrijf, doet veel aan sponsoring, in Duitsland gaat veel geld om.

Uzelf?

Eredivisie gespeeld, bondsbestuurder, internationaal scheidsrechter en nu voorzitter van de Stichting die het tafeltennisserfgoed beheert en voorzitter van de historische commissie van de bond. Je moet bijvoorbeeld biografieën bijhouden van belangrijke tafeltennissers en bestuurders (momenteel zo'n 300 personen), want als er iets gebeurt, een kampioenschap, een erelidmaatschap of een overlijden, dan moet je snel informatie kunnen leveren. Je moet wel steeds attent blijven, maar gelukkig ziet de Bond het belang van geschiedenis in. In het verleden ligt de toekomst.

ETYMOLOGIE VAN DE SPORT:

TAFELTENNIS

Door Gerbrand Bakker

Tennissen op een tafel. Twee spelers, twee batjes en een netje in het midden. Vanuit taalkundig standpunt mogen we aannemen dat het tafeltennis spel later is ontstaan dan het tennisspel.

Woorden kunnen groeien (tennis → tafeltennis), maar zeer zelden krimpen (tafeltennis → tennis). Tafeltennis zelf is een zeer saai woord, onwaardig om een column mee te vullen. Maar het wapen van een tafeltennissers, het *batje*, daarover valt wel iets te zeggen. We leenden het woord uit het Engels. Een *bat* is een 'slaghout'. Van een ouder woord *batt*, 'knuppel'. Toen Willem de Veroveraar in 1066 de oversteek naar Engeland maakte, stak tegelijkertijd het Oud-Frans over, met als gevolg dat veel Engelse woorden een Franse oorsprong hebben. *Batt* komt van het Franse *battre*, 'slaan'. Het *batje* is een slaghoutje. En dan *ping-pong*. Hoe verleidelijk is het niet om daarin een Chinese oorsprong te zien, aangezien 's werelds beste tafeltennissers uit China komen (volgens sommigen). Maar nee, ook *ping-pong* komt uit Engeland. Het is een klanknabootsend woord (en dat werpt direct een vraag op: waren de allereerste batjes uit verschillende hout gesneden? Het ene batje met een ping-klank, het andere batje met een pong-klank?). Het is niet alleen een klanknabootsend woord, maar ook nog eens een handelsnaam. Met andere woorden: de man die op het idee kwam tennis op een tafel te gaan spelen, en tafels, batjes en netjes liet vervaardigen, gaf zijn spelletje de naam ping-pong mee. Net als de Deen

die zijn bouwblokjes ooit Lego noemde. Als je aan het pingpongen bent, speel je een geregistreerd handelsmerk-spelletje, als je aan tafeltennissen doet, ben je bezig met topsport.

MYTHE- VORMING

Door Anthony Th. Bijkerk

Niet genoeg kan worden benadrukt dat historisch onderzoek gebaseerd moet zijn op het zelf zoeken naar feiten-materiaal en niet, zoals tegenwoordig maar al te vaak gebeurd, het klakkeloos overschrijven van materiaal uit andere boeken.

Opnieuw werd auteur dezes hiermee geconfronteerd toen het onlangs verschenen boek 'DE TOP 500 -- De Beste Nederlandse Sporters van de Eeuw' in zijn bezit kwam.

Als mede-auteur van het *Gouden boek van de Nederlandse Olympiërs* is het voor mij nog steeds een raadsel waarom al in het eerste hoofdstuk van het in 1996 verschenen boekje *100 Jaar Olympisch Goud*, auteur Maarten van Bottenburg de min of meer tragische vergissing maakte door de beide 'gouden' roeiers Brandt en Klein door elkaar te halen!

Als 'ontdekker' van deze gouden medaille winnaars in 1960, en vinder van de persoonsgegevens en de biografiën van deze beide roeiers deed dat pijn. Maar een vergissing is menselijk, nietwaar?

Wie schetst mijn verbazing toen ik in het nieuw verschenen boek over *De Top 500* dezelfde fout terugzag. Hiermee is dus aangetoond dat serieus onderzoek, zelfs bij dit soort

belangrijke boeken, min of meer een farce kan zijn. Daarom op deze plaats voor eens en voor altijd de correcte biografische gegevens van Roelof Klein en François Brandt.

Onderzoek

Reeds in oktober 1962 kon ik de Delftsche Studenten-Roeivereniging LAGA berichten dat de beide roeiers Klein en Brandt, beiden lid van die vereniging, op basis van mijn door het IOC gewaarmerkte onderzoek "als Olympische gouden medaille-winnaars" mochten worden aangemerkt.

In de daarop volgende jaren heb ik het onderzoek naar alle Nederlandse deelnemers aan de Olympische Spelen van Parijs 1900 voortgezet met het uiteindelijk resultaat dat vrijwel alle gegevens in het bovengenoemde *Gouden boek* konden worden vermeld. Via de TH Delft verkreeg ik de officiële formulieren, waarop de persoonlijke studie gegevens van Klein en Brandt zijn opgetekend. Brandt deed in 1900 examen C art. 64, en Klein een jaar later. Klein was werktuigbouwkundig ingenieur, Brandt civiel ingenieur.

François Brandt

Brandt trad op 1 februari 1901 als aspirant-adjunct-ingenieur in dienst bij de "dienst van weg en werken" op het centraalbureau der Staats Spoorwegen (SS). Op 1 februari 1903 werd hij benoemd tot adjunct-ingenieur 2° klasse; op 15 oktober 1906 tot adjunct-ingenieur 1° klasse; op 1 augustus 1908 tot ingenieur en op 1 juli 1918 tot afdelingschef.

Brandt was tevens erg actief op het gebied van drankbestrijding. Hij was voorzitter der Spoorweg onthouders vereniging; voorzitter van de vereniging tot alcoholbestrijding bij snelverkeer; en vice-president van de *Fédération internationale des sociétés anti-alcooliques des agents des*

chemins de fer. Op 1 januari 1938 verliet hij de N.S. met wachtgeld en werd in september van dat jaar gewijd tot bisschop van de Vrij Katholieke Kerk voor Nederland en België. Monseigneur Ir. François Antoine Brandt overleed te Naarden op 4 juli 1949 in de leeftijd van 74 jaar. Zijn zoon, Monseigneur Drs. H.M. Brandt volgde hem op als bisschop van de Vrij Katholieke Kerk.

Roelof Klein

Over Roelof Klein is helaas veel minder bekend. Hij vertrok vrijwel direct na zijn studie naar het buitenland en ging werken bij een buitenlandse tak van Shell. Later emigreerde hij naar de USA en is op 13 februari 1960 te Montclair, New Jersey, USA overleden. Navraag bij de Shell leverde geen resultaat op.

Een korte obituary uit de *New York Times* van februari 1960 leverde de volgende informatie op:

Montclair, NJ (14 febr. 1960): Roelof Klein, retired construction and consulting engineer, died yesterday at his home, 35 Parkway, after a brief illness. He was 82 years old.

Mr. Klein, representing the Netherlands, where he was born, won the pair-oared sculling competition with F. A. Brandt in the 1900 Olympic Games in Paris.

He retired from the engineering profession in 1929 when he was with the Shell Oil Company.

Surviving are a daughter, Mrs. Catharina K. Muhling of Glen Ridge; a sister, Mrs. Harley Bingham of Verona, and two grandchildren.

Opmerkelijke conclusie

Een merkwaardige conclusie kan uit deze obituary worden getrokken, namelijk dat Roelof Klein wel wis en waarachtig heeft geweten dat hij Olympisch kampioen is geweest! Immers, de obituary stamt uit 1960 en geeft duidelijke informatie over het feit

dat Klein, met zijn met name genoemde partner F. A. Brandt, aan de Olympische Spelen had deelgenomen. Die informatie kan uitsluitend via de familie zijn verkregen. Pas in dat zelfde jaar 1960 ontdekte ondergetekende de Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen van Parijs 1900.

Zwemmen in Roosendaal

Door Michiel Rehwinkel

Op 11 november jl. werd te Roosendaal een nieuw zwembad geopend. De komst van dit uitgebreide zwemcomplex betekende de sluiting van de drie bestaande voorzieningen. Het verdwijnen van de oude accommodaties vormde voor de gemeente aanleiding aandacht te besteden aan de geschiedenis van het zwemmen en de zwembaden in Roosendaal. Dit resulteerde in de publicatie 'Een zwembad Roosendaal waardig', waarvan de auteur op deze plaats verslag doet.

De eerste twee bad- en zweminrichtingen die Roosendaal tussen 1887 en 1919 heeft gehad, waren gebouwd op particulier initiatief. De eerste werd bekostigd door middel van een inzamelingsactie en uitgevoerd door een groepje meer welgestelde inwoners. Toekenning van subsidie werd door de gemeente geweigerd omdat zwemmen niet als bevorderlijk voor de gezondheid werd geacht. Een andere belangrijke reden zal het religieus gemengde karakter van de vereniging (officieel een NV) zijn geweest:

katholieken en protestanten zaten samen in het bestuur in de periode waarvan gezegd wordt dat Roosendaal 'rooms' werd.

De tweede bad- en zweminrichting werd in 1905 gebouwd door de levensverzekeringsmaatschappij Antverpia, dat in 1903 de oude inrichting had overgenomen. Antverpia kreeg van de gemeente wel subsidie, maar was dan ook een behoorlijke schepper van werkgelegenheid.

Geen drinkwater, wel zwemwater

Tussen 1919 en 1931 beschikte Roosendaal niet over een zwemplaats en een zeer uitgebreide politieverordening maakte zwemmen in openbare wateren praktisch onmogelijk. Op initiatief van de Roosendaalse apotheker J. Steijns, die al een gymnastiekvereniging had opgericht, werd het zwemmen op Zonneland echter haalbaar: wederom een particulier initiatief waar de gemeente die jaren op zinspeelde. Het ging concreet om de langwerpige putten van de oude waterleidingmaatschappij, die de gemeente inmiddels aan een particulier had verkocht. Steijns had overigens zelf als lid van een adviescommissie de gemeente aangeraden dit oppervlaktewater niet meer als drinkwater te gebruiken.

De Stok

In de zomer van 1945 begon de gemeente op primitieve wijze met de exploitatie van het natuurbad De Stok, dat was ontstaan na zandafgravingen ten behoeve van de aanleg van de huidige A17. Feitelijk is dit ten koste gegaan van Zonneland. Het voorstel

voor De Stok, dat pas in 1952 officieel kon worden geopend, dateerde al van augustus 1941, maar was gezien de omstandigheden lange tijd niet uitvoerbaar. Het openluchtbad heeft dit jaar zijn laatste zomer gehad, maar leeft in naam voort in het nieuwe complex, dat naast een openluchtbad met zonneweide beschikt over een recreatiebad, een wedstrijdbad en een zogeheten doelgroepenbad. Daarmee heeft het ook de twee later gebouwde voorzieningen overbodig gemaakt. In 1964 werd namelijk nog een schoolinstructiebad geopend, waarmee het schoolzwemmen voor het eerst een reële optie werd. Daarnaast werd in 1975 het overdekte zwembad 't Zand geopend. In dit laatste geval zou ook een openluchtbad met zonneweide gerealiseerd zijn ten koste van De Stok, ware het niet dat het rijk de DACW-subsidie introk toen met de aanleg van de buitenaccommodaties zou worden begonnen. Het leven van De Stok werd zodoende met een grondige renovatie in 1981 nog met achttien jaar verlengd. Jaren waarin door de Roosendaalse bevolking meerdere malen is gepleit voor behoud van dit bad.

Levensbeschouwelijke invloed

Een van de meest opvallende kenmerken van de geschiedenis van het Roosendaalse zwemmen is de invloed van de katholieke kerk geweest, gevolgd door diverse plaatselijke katholieke instellingen. Het gescheiden zwemmen is daar wel het bekendste voorbeeld van (dit werd in 1964 volledig afgeschaft). Tot in de jaren vijftig werd het zwemmen zeer wantrouwend gadeslagen. In de jaren zestig ebde dit langzaam weg, maar het is voorgekomen dat een voorstel voor de aanleg van een bad- en zweminrichting in de jaren twintig door de katholieke fractie werd

afgewezen omdat het afkomstig was van een socialist. Het belang van de zedelijkheid nog daargelaten.

Kwaliteitseisen

Verder worden de eisen die aan zweminrichtingen worden gesteld vanaf de jaren dertig steeds scherper. Dit manifesteert zich vooral sterk tijdens de jaren zestig wanneer - als gevolg van de toegenomen mogelijkheden voor sport en recreatie en het groeiende aantal mensen met een zwembad- of zwembadgebruik explosief is toegenomen. Hierbij deden zich in de Roosendaalse baden serieuze problemen voor en liep men vaak achter de feiten aan: accommodaties voldeden al snel niet meer aan de eisen of raakten overbelast.

Doelgroepenbeleid

Eind jaren zestig wordt vervolgens de trend gezet van de 'doelgroepen', wat als een vorm van individualisering kan worden gezien, dat zich vooral uitte in de jaren tachtig met verschillende nieuwe zwemtrends (zoals aquarobics) en wat heden ten dage nog steeds geldt. Algemeen teruglopend zwembadbezoek vanaf het begin van de jaren tachtig plus de verzelfstandiging van de financiering van de voorzieningen kan vervolgens leiden tot de centralisering van die voorzieningen, zoals in Roosendaal is gebeurd. Het resultaat mag er echter wel zijn, niet in de laatste plaats omdat nu ook in alle opzichten rekening kon worden gehouden met een belangrijke 'doelgroep' waaraan veel aandacht is besteed, namelijk ouderen en gehandicapten. Het zwemmen is in dat opzicht ook voor iedereen tot de mogelijkheden gaan behoren.

DE GESCHIEDENIS VAN HET

E. K. - VOETBAL

3: *Duitsland, Europees kampioen van de eeuw*

Door Bas van den Beld

In de nummers naar het Europees Kampioenschap toe zal De Sportwereld niet vooruit, maar achteruit kijken. Een aantal opvallende momenten en opvallende ploegen uit de geschiedenis van dit toernooi zal worden belicht. In deze derde aflevering: Duitsland, Europees kampioen van de eeuw.

Komende zomer trapt Duitsland als regerend Europees kampioen af voor het eerste E.K. van het nieuwe millennium. Terugkijkend op de E.K.'s van de afgelopen eeuw wordt duidelijk dat Duitsland het meest succesvolle land is geweest op de Europese Kampioenschappen. Duitsland zou zonder meer de Europees kampioen van de eeuw kunnen worden genoemd.

Het begin van de jaren zeventig betekenden een overheersing van het Europees voetbal door twee landen: Nederland en (West-)Duitsland. Zo haalden deze twee landen van 1970 t/m 1976 alle versies van de Europacup 1 binnen. Ook in het interlandvoetbal heersten de twee landen. Met dit verschil dat de Duitsers dit ook in prijzen wisten uit te drukken. De succesperiode van het Duitse voetbal kondigde zich aan in 1972. Onder aanvoering van Beckenbauer en Müller behaalde Duitsland in Brussel haar eerste Europese titel. In de finale werd de Sovjet Unie met 3-0 (twee doelpunten van Müller) opzij gezet. Opvallender in de aanloop naar die finale waren de twee duels die de Duitsers uitvochten met Engeland. Op

Wembley verrasten de Duitsers de Engelsen volledig: 1-3. In de returnwedstrijd bleef het 0-0, maar de Engelsen waren uitgeschakeld.

Na in 1974 in eigen land de wereldtitel te hebben binnengehaald waren de Duitsers samen met het Oranje van Johan Crujff de grote favorieten voor de Europese titel van 1976. Alles leek tot aan de eindronde in Joegoslavië goed te gaan. De finale van 1974 zou een herhaling gaan krijgen in Belgrado. Terwijl Nederland moeiteloos België aan de kant schoof (5-0 en 2-1) plaatste Duitsland zich voor de halve finale door Spanje uit te schakelen (1-1 en 2-0). In de halve finale leek het voor beide landen fout te gaan. Beide favorieten zagen zich genoodzaakt tot een verlenging. Nederland verslikte zich in een zinderend duel uiteindelijk in de verlenging in Tsjechoslowakije (3-1). Duitsland haalde de verwachte finaleplaats uiteindelijk wel na een 4-2 overwinning op Joegoslavië. In de finale kwamen de Duitsers na een 2-0 achterstand terug maar moesten ze uiteindelijk na strafschoppen buigen voor Tsjechoslowakije.

Terwijl het Nederlands voetbal na de verloren WK-finale van 1978 een mindere periode kende gingen de Duitsers onverminderd voort met successen behalen. In 1980 kondigde Lothar Matthäus zich aan. Na zijn debuut tegen Oranje drong hij met zijn ploeg door tot de finale in Rome tegen België. Horst Hrubesch bezorgde Duitsland met twee treffers de tweede Europese titel, een unicum.

Vier jaar later wist Duitsland, dat de W.K.-finale van 1982 verloren had niet verder te komen dan de eerste ronde op het Europees Kampioenschap in Frankrijk. Hoewel niet ingedeeld in de poule met latere winnaar Frankrijk haalde Duitsland de halve finale niet. In het toernooi van 1984 moest Duitsland haar meerdere erkennen in Spanje en Portugal.

De malaise van 1984 zou op het E.K. in eigen land in 1988 weggespeeld moeten worden. Met twee verloren W.K.-finales in de benen waren de Duitsers in het laatste toernooi van de jaren tachtig de uitgesproken favoriet voor de titel.

In een poule met Italië, Spanje en Denemarken werden de Duitsers eerste met twee overwinningen en een gelijkspel. In de halve finale in Hamburg ging het mis met de ploeg van coach Beckenbauer. Ondanks een voorsprong door een strafschop van Matthäus wisten de Duitsers Nederland niet op de knieën te krijgen. Door doelpunten van Ronald Koeman (strafschop) en Marco van Basten in de laatste minuut werd Duitsland uitgeschakeld en ging Nederland naar de finale.

De geschiedenis leek zich te herhalen in 1992. Dat wil zeggen, de geschiedenis van 16 jaar eerder. Net als in 1976 waren Nederland (regerend Europees kampioen) en Duitsland

(regerend wereldkampioen) de favorieten voor de eindzege. En net als in 1976 leek er tot aan de halve finales niets aan de hand. In de eerste ronde in Zweden troffen de twee ploegen elkaar al. Nederland won de poulewedstrijd met 3-1 en onderstreepte de favorietenrol. Beide ploegen drongen uiteindelijk door tot de halve finales. Terwijl Duitsland net als in 1976 het gastland (in dit geval Zweden) opzij zette, struikelde ook hier Nederland in de halve finale. Na strafschoppen bleek Denemarken de sterkste. Net als 1976 wist Duitsland de favorietenrol in de finale niet waar te maken en wonnen de outsiders. Denemarken versloeg de wereldkampioen en kroonde zich tot nieuwe Europees kampioen.

In 1996 sloop Duitsland door het toernooi heen. Terwijl de ogen gericht waren op Engeland, Frankrijk, Spanje en Nederland als favorieten speelde Duitsland zich steeds meer in het toernooi. Terwijl de favorieten één voor één werden uitgeschakeld stond Duitsland zomaar ineens in de halve finale. Daar werd gastland Engeland na strafschoppen verslagen. In de finale tegen Tsjechië leken strafschoppen opnieuw de beslissing te moeten brengen. Een 'golden goal' van Bierhoff voorkwam dit echter. Zijn inzet maakte Duitsland voor de derde maal Europees kampioen.

Met drie Europese titels en twee verloren E.K.-finales mag Duitsland rustig de meest succesvolle Europese ploeg van de 20e eeuw worden genoemd. Duitsland doet altijd mee op een E.K. Maar zal het de ploeg ook lukken hun stempel te drukken op de 21e eeuw? Hoewel de Duitsers met een mindere periode lijken te kampen moet men ze nooit afschrijven.

BOEKEN

M. van Bottenburg, Van Pro tot Prof. 50 jaar lokaal sport- en recreatiebeleid (uitg. LC Nederlands Instituut voor lokale Sport & Recreatie, Postbus 1087, 3300 BB Dordrecht) ISBN 90-801020-9-1 Dordrecht 1999, 77 blz., f49.95

Een halve eeuw na de oprichting van wat tot kort de Landelijke Contactraad heette (inmiddels 'Nederlands Instituut voor lokale sport & recreatie' geheten) komt Maarten van Bottenburg niet met het geijkte gedenkboek, maar een doorwrochte studie van de gemeentelijke bemoeienis op sportgebied. Zoals van de schrijver verwacht mag worden gebeurt dat vanuit een brede kennis van de achtergronden der moderne sportbeoefening en een sociologisch gefundeerde visie op samenleving en bestuurlijke mechanismen. Van Bottenburg maakt duidelijk waar de zwaartepunten van de beleidsdoelen lagen en brengt, in een vijftal hoofdstukken, de gemeentelijke inspanningen in kaart. In hoofdstuk 6 wordt de balans opgemaakt ten behoeve van een perspectief op de toekomst, terwijl het essay wordt afgesloten met een verantwoording van de bronnen; tevens overzicht van de bestaande literatuur. Het eerste hoofdstuk gaat over de jaren vóór de Tweede Wereldoorlog en kreeg als titel mee: 'De mythe'. Dat betreft dan de opvatting dat gemeentebesturen zich in die periode nog weinig aan sport gelegen lieten liggen. De schrijver wil deze mythe bestrijden op basis van informatie, ontleend aan steden als Amsterdam en Rotterdam. Naar mijn idee is de schrijver hier echter bezig een nieuwe mythe te creëren, door juist deze twee steden als voorbeeld

te kiezen. Inderdaad hebben de Amsterdamse en Rotterdamse Bonden voor Lichamelijke Opvoeding door financiële en andere steun van hun gemeenten veel tot stand kunnen brengen, maar het gaat te ver om op grond van die (grote) steden de bestaande 'mythe' aan te vallen. Zoals de schrijver zelf aantoonde waren (vgl. tabel 3, blz. 38) de gemeentelijke uitgaven voor sport over het hele land genomen omstreeks 1949 nog minimaal. Zelfs aan het einde van de jaren zeventig deed een kwart van de Nederlandse gemeenten nog 'niets of weinig' aan sportieve recreatie (blz.50). Gericht onderzoek naar het gemeentelijk beleid in een aantal steden rondom Amsterdam vóór 1940, geeft een negatief beeld. In steden als Naarden, Weesp en Monnickendam stelde het beleid echt niets voor, terwijl dat in Zaandam pas kort voor 1940 van de grond kwam. In 1923 reageerde de gemeenteraad hier negatief op een subsidieverzoek aan de plaatselijke gymnastiekvereniging, met als overweging 'wie een feestje wil houden moet dat zelf maar betalen'. Anderzijds was een welvarende forensen gemeente als Heemstede juist het voorbeeld van een zeer actieve overheid. Maar ik zou deze studie tekort doen door het oordeel uitsluitend op het eerste hoofdstuk te baseren. Dankzij Van Bottenburg kan de lezer zelf vaststellen dat het befaamde 'poldermodel' al vroeg in het sportbeleid tot ontwikkeling is gekomen, dankzij het ontstaan van allerlei overleg- en adviesraden. Ook pikt de lezer en passant op dat het beeld wel erg sterk bepaald werd door de inbreng van mannen. Vrouwen waren zeldzaam onder de ambtenaren belast met sportzaken en ook bij de bestuurders kwam je niet veel vrouwen tegen. Is dat nu anders?

In de hoofdstukken 2-5 benadrukt Van Bottenburg de invloed van de economische conjunctuur en van de gewijzigde verhoudingen in de samenleving op het beleid. Hij onderscheidt binnen de halve eeuw die hij onderzocht verschillende perioden. Zo stond een tijdlang de 'asphaltjeugd' centraal; vervolgens was de aandacht vooral op het welzijn van individu en samenleving gericht en werd daarna de maatschappelijke waarde van de sport geaccentueerd. In het laatste hoofdstuk doet Van Bottenburg een prognose voor de komende decennia. Hij verwacht dat de sport meer en meer deel zal gaan uitmaken van de 'vrijtijdsindustrie' en dat traditionele sportverenigingen nog meer in commerciële instellingen zullen veranderen. Voor de gemeenten zal de naaste toekomst inhouden dat het op zichzelf staande sportapparaat dient te integreren in een veel ruimere welzijns- of onderwijssector. Binnen professioneel geleide organisatievormen zal het managertype, omringd door alround deskundigen, de toon aangeven. Voor de historisch belangstellende lezer biedt Van Bottenburg een goed overzicht van een nog weinig gekende periode en van een nog minder bekend aspect van de Nederlandse sportgeschiedenis. De opgenomen tabellen en figuren verduidelijken de cijfermatige kant van het bedrijf, de illustraties en de helder geformuleerde tekst maken het boekje aantrekkelijk. Bijna had ik geschreven: de 'goed leesbare tekst', maar dat is door het gebruikte en nogal fletse lettertype juist niet het geval. (Theo Stevens)

Tijdschrift

Sportimonium, uitgave van de Vlaamse Volkssport Centrale (Leuven, België), nummers 2 en 3, verschijnt eens per kwartaal. Abonneren door 500 BF over te maken op rek.nr. 431-4714701-83 t.n.v. de VVC.

De Vlaamse Volkssportcentrale en het Sportmuseum Vlaanderen geven ieder kwartaal een nieuwsbrief uit met daarin berichtgevingen over onder andere de nieuwste aanwinsten van het museum, informatie over (lopend) sporthistorisch onderzoek en over diverse tentoonstellingen en exposities. De nadruk ligt hierbij op Vlaanderen en omgeving. Veel aandacht gaat verder uit naar volkssporten, (de lijst met publicaties achterin is ook onderverdeeld in moderne sport en volkssporten) en daarbij wordt ook over de grenzen gekeken.

In nummer twee van dit jaar wordt verslag gedaan van een onderzoek van de Katholieke Universiteit Leuven (departement Linguïstiek) naar de woordenschatvariatie in Vlaamse en Nederlandse voetbalverslagen -en commentaren tussen 1950 en 1990. Dat die in deze periode enorm van karakter veranderd zijn, valt af te leiden uit de volgende twee foto-onderschriften:

"Brandsma, de fijne technicus, maar alle eigenschappen van een tank, die in volle ren zijn daverende schoten afvuurt".

"FC Utrecht verdediger Bosschaart torpedeert Ajacied Grankjaer. Bosschaart kreeg voor deze actie zijn 2e rode kaart en mocht vertrekken."

Het eerste citaat komt uit het Haarlemse *Sportief* en dateert van 1951, het tweede komt uit *De Volkskrant* van 22-11-1999. Het eerste is subjectief, lyrisch

en welhaast literair van stijl, het laatste een droge, bondige weergave van wat er precies gebeurt is. Wat de voetbalverslagen tegenwoordig nog een beetje kleur geeft zijn de exotische namen die hun intrede hebben gedaan in het betaald voetbal der Lage Landen.

Uit het onderzoek blijkt inderdaad dat in Vlaanderen en in Nederland de beschrijvingen van kleurrijk naar zakeijk zijn getransformeerd. Jammer is dat hiervoor geen verklaring wordt gegeven. Is deze verandering onderdeel van een toegenomen zakelijk taalgebruik in breder maatschappelijk verband? Zou de komst van de televisie, begin jaren vijftig, de kleurrijke beschrijvingen langzamerhand overbodig hebben gemaakt (zie het verschil tussen radio -en televisie-verslagen)? Wat in elk geval wel als onderdeel van een bredere ontwikkeling wordt geduid, is de 'vernederlandsing' van het Vlaams in de commentaren: typisch Nederlandse woorden als *scheidsrechter* en *doelpunt* wonnen het in de loop der tijd van hun Belgische synoniemen, respectievelijk *heiligdombewaker* en *karamel* (!). Dat komt omdat het (Noord) Nederlands ook in het algemeen de na te streven norm werd. Maar de enige echte winnaar van de woordenschatcompetitie is natuurlijk Engeland, de bakermat van de moderne sport. Want *scheidrechter* en *doelpunt* zijn uiteindelijk helemaal niet typisch Nederlands, maar zijn afgeleid van Engelse begrippen als *referee* en *goal*. De Belgen hebben nog een tijdje geprobeerd het Engelse woordgebruik de kop in te drukken in het kader van de puristische trend tegen vreemde (lees: vooral Franse) invloeden, maar moesten zich op den duur gewonnen geven. De welbekende grap dat de hef beweging die je met je arm maakt om een biertje naar je mond te brengen óók een sport is, kan naar de prullenbak worden verwezen, zo valt op te maken uit Sportimonium nummer 3: het is namelijk geen

grap meer, maar gedeeltelijk waar, althans, als we een aantal professoren van Harvard en Yale (VS) mogen geloven. Uit hun onderzoek waarbij 2800 senioren betrokken waren, blijkt dat cafés spelen bij 65-plussers het leven evenzeer verlengen als bijvoorbeeld fietsen en zwemmen. Het psychische en sociale welbevinden is één van de belangrijkste determinanten voor een langere levensduur. En of dit welbevinden nu bereikt wordt met een rondje rennen in het park of een potje klaverjassen in de kroeg maakt niet eens veel uit.

Verder in dit nummer een verslag van de voorbereidingen voor een permanente tentoonstelling van een deel van de collectie van het Sportmuseum te Hofstade, Vlaanderen. Uitgangspunt moet worden de "betekenis en evolutie van sport als maatschappelijk fenomeen te illustreren". Verwachte opening: 2001.

Onlangs toegevoegd aan die collectie zijn ondermeer de bokshandschoenen van Jan Hoet en de boksmantel van Jean-Pierre Coopman, die hij droeg in de 'match van de eeuw' tegen Mohammed Ali in 1976. Daarnaast heeft het museum een aantal attributen verworven waarmee het *palin* ('chueca' in het spaans) werd en nog steeds wordt gespeeld, een eeuwenoude- enigszins op hockey gelijkende- volkssport van de Mapuche Indianen uit Chili.

Voorts zijn er plannen voor een heuse volkssporttuin, naar Deens voorbeeld. Daar, in Slagelse om precies te zijn, is onlangs zo'n 'Idraetslegeplads' (idret=bewegingscultuur, legeplad=speelplein) verrezen waar allerlei loop -en balspelen kunnen worden beoefend. Gelukkig is de Vlaamse Volkssportcentrale met disciplines als gaai-, krul-, en pierbol, pagschieten, pudebak en struifvogel ruim vertegenwoordigd in het Deense park! (Bibejan Lansink)

VIJF VRAGEN AAN...

één van onze leden.... Michaéla Schippers

woonplaats: Amsterdam

opleiding: Sportpsychologie, Sociale Psychologie en Arbeids- en Organisationspsychologie

beroep: AIO bij Arbeids- en Organisationspsychologie, promotie-onderzoek naar reflexiviteit van teams

1. WAT WAS UW EERSTE CONTACT MET SPORTGESCHIEDENIS?

Mijn eerste contact met sportgeschiedenis viel samen met een uitnodiging van Stichting de Sportwereld om een lezing te komen geven over mijn doctoraalscriptie. Deze had als onderwerp "bijgeloof en sport", een onderzoek dat ik onder andere had uitgevoerd bij de grote voetbalclubs zoals Ajax, PSV, Roda JC en Heerenveen. Het onderzoek kreeg op dat moment veel belangstelling vanuit de media.

2. WAT IS UW EIGEN BIJDRAGE AAN HET SPORHISTORISCH ONDERZOEK?

Mijn eigen bijdrage aan het sporthistorisch onderzoek is relatief gering. Het door mij uitgevoerde onderzoek heeft voornamelijk betrekking op sportpsychologie en psychologie. Naast bijgeloof en sport heb ik onderzoek gedaan naar bijgeloof onder studenten. Op dit moment ben ik bezig een onderzoek op te zetten onder supporters. Verder hou ik me in mijn promotie-onderzoek bezig met de dynamiek binnen teams.

3. WAT ZIJN DE BESTE SPORHISTORISCHE BOEKEN DIE U GELEZEN HEBT?

Ik heb er niet heel veel gelezen, maar van wat ik heb gelezen vond ik "Mysterieuze krachten in de sport" van Joris van den Bergh erg leuk.

4. WAT VINDT U BELANGRIJKE TE BESTUDEREN THEMA'S OP SPORHISTORISCH GEBIED?

Een thema dat mij interessant lijkt is de verklaring voor de populariteit van bepaalde sporten op verschillende momenten in de tijd. Een ander interessant thema vind ik de ontwikkelingsgeschiedenis en herkomst van sporten.

5. HOE ZIET U DE TOEKOMST VOOR SPORTGESCHIEDENIS?

Deze ziet er rooskleurig uit. In Nederland wordt relatief weinig aandacht besteed aan sportgeschiedenis en sportpsychologie. In Amerika wordt op deze gebieden veel meer ondernomen. Toch neemt de belangstelling hiervoor ook in Nederland toe. Doordat het aantal zittende beroepen nog steeds toeneemt, zal ook het aantal mensen dat sport beoefend toenemen. Tegelijkertijd zal de belangstelling voor sportgeschiedenis en sportpsychologie toenemen.

REDACTIONEEL

De Sportwereld, nieuwsbrief van Stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat de nieuwsbrief artikelen, interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en achtergronden van de sport. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen), door het vervaardigen van publicaties (nieuwsbrieven en boeken) en door het leggen van contacten tussen beoefenaren van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport.

Het volgende nummer
verschijnt in februari 2000.

HET BESTUUR VAN STICHTING DE SPORTWERELD

bestaat uit:
Pieter Breuker,
Nico van Horn,
Oscar Steens,
Theo Stevens,
Sjoerd van Tiel
(voorzitter)

Projectcoördinatoren:
Wilfred van Buuren,
Peter-Jan Mol,
Susan Smit,
Jurryt van der Vooren,
Rogier Swagerman

Advertentie

DE VRIESEBORCH

Zijlweg 1 – 2013 DA Haarlem
Postbus 5229 – 2000 CE Haarlem
Tel./Fax: 023 – 532 56 20
e-mail: vribo@xs4all.nl

HET COMPLETE SCHAATSBOEK VOOR JONG EN OUD

door
Huub Snoep
en
Pieter Bult

Gebonden, 248 pagina's met ruim 150 foto's.
Uit de inhoud:

- Jeugd- en schoolschaatsen
- Oefenvormen, lessen en tests
- Materiaal en kleding
- Beleid in de vereniging
- Organisatie van dagen, kampen, tochten, toernooien en wedstrijden
- Training en blessurepreventie
- Activiteiten buiten het seizoen
- Publiciteit en sponsoring

Kom *goed beslagen ten ijs* voor slechts f 49,50.
Verkrijgbaar in de boekhandel.
ISBN 90-6076-380-7

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld. Redactie: Bas van den Beld, Wilfred van Buuren, Bibejan Lansink, Peter-Jan Mol, Susan Smit en Sjoerd van Tiel. Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903. Abonnementen: de Sportwereld verschijnt tien keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,-, instellingen f 40,-. U kunt abonnee of medewerker worden door uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 tn.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam. Overname uit deze uitgave is toegestaan met toestemming van de redactie.